

Behovsanalys

Arbetsnamn: Spontanyta för funktionsneds.

Författare: Susanne Svidén

Datum: 2020-10-18

Sida: 1 (5)

Behovsanalys

Behov av idrott- och spontananläggningar samt utomhusytor för personer med en funktionsnedsättning

1 Varför behöver något göras?

1.1 Bakgrund

Att få ägna sig åt något man tycker om, umgås, röra på sig och ha roligt har mycket stor påverkan på både den individuella hälsan och folkhälsan i Sverige. Aktiviteter på fritiden ger glädje och struktur i vardagen och ger möjligheter för människor att stärkas i synen på sig själv och sin förmåga. Fritidsaktiviteter bidrar också till gemenskap och sammanhang. Fritidssektorn är i grunden oreglerad och frivillig, men utgör en förutsättning för övrig samhällsutveckling. Tillgången till en aktiv fritid är starkt kopplat till en rad sociala och ekonomiska faktorer. Utifrån detta kan man konstatera att fritidsutbudet i Sverige är relativt ojämnt och utformat på ett sätt som inte passar alla samhällsgrupper.

Återkommande rapporter visar att personer med funktionsnedsättning mår sämre än personer utan funktionsnedsättning. Statens folkhälsoinstitut uppger att det är mer än tio gånger vanligare med dålig hälsa bland personer med funktionsnedsättning än hos den övriga befolkningen.¹

En enkätundersökning från Myndigheten för delaktighet (MFD) visar liknande resultat, där en tredjedel av respondenterna uppger att de har dålig hälsa.²

Det är välkänt att fysisk aktivitet leder till många hälsovinster för utövaren. Regelbunden fysisk aktivitet kan leda till ökad självkänsla, allmänt välbefinnande, ökad stresshanteringsförmåga och koncentrationsförmåga, samt till förbättrat minne. Därtill minskas dödligheten i hjärt- och kärlsjukdomar och medellivslängd i befolkningen ökar. Fysisk aktivitet kan även fungera som en motvikt för depression, aggression och ilska. Ökad fysisk aktivitet redan i tidig ålder ses därför som en stor potentiell faktor till förbättrat välmående under hela livet.³

Barn, unga, vuxna och äldre med funktionsnedsättning har en aktiv fritid i lägre utsträckning jämfört med befolkningen i övrigt. Barn och unga med funktionsnedsättning uppger att de inte har lika stora möjligheter att delta på olika typer av fritidsverksamheter som barn och unga utan funktionsnedsättning. Att öka möjligheten för en aktiv fritid är särskilt viktigt för barn och unga, då fritiden är en arena för att frigöra sig och skapa sig en egen identitet. Barns rätt till fritid, kultur och lek slås fast i barnkonventionen och är en viktig aspekt i barns rätt till utveckling.⁴

Även den fysiska aktiviteten i särskolan är alarmerande låg. I en undersökning av idrottsaktiviteter bland skolungdomar i Stockholm visas det att unga i särskolan totalt sett i mycket mindre utsträckning är fysiskt aktiva jämfört med unga som inte går i särskola, både i idrottsföreningar och andra former av motion. 23 procent av högstadiееlever och 18 procent av gymnasieelever med en utvecklingsstörning är med i en idrottsförening, motsvarande 47 procent bland övriga elever i högstadiet och 34 procent i gymnasiet.⁵

Att vara fysiskt aktiv är viktigt för alla människor. För den som har en funktionsnedsättning är det ännu viktigare. Lusten och glädjen för att röra på sig och hitta vägen till fysisk aktivitet och idrott läggs i regel i tidig ålder. Av det skälet är det viktigt att tidigt skapa lust för rörelse som

¹ Statens folkhälsoinstitut, Onödig Ohälsa, Hälsoläget för personer med funktionsnedsättning, 2008 s. 15

² Myndigheten för delaktighet, Rivkraft 18 – hälsa, kost och fysisk aktivitet, 2017, s. 6

³ Blomqvist & Rehn, 2015, s. 30

⁴ Myndigheten för delaktighet, Rivkraft 18 – hälsa, kost och fysisk aktivitet, 2017, s. 6

⁵ Blomdahl & Elofsson, Idrott och motion bland ungdomar i särskolan, 2011, s. 67

Behovsanalys

Arbetsnamn: Spontanyta för funktionsneds.

Författare: Susanne Svidén

Sida: 3 (5)

Datum: 2020-10-18

kan bli livslångt. Grunden till detta skapas genom lek på lekplatser, i föräldragrupper, i förskolan och i skolan.⁶

Inom gruppen personer med funktionsnedsättning är det väsentligt färre som utövar någon fysisk aktivitet jämfört med den övriga befolkningen. Detta beror delvis på bristen på anpassade träningslokaler i närområdet.

Svenska Parasportförbundet och Sveriges Paralympiska Kommitte (Parasport Sverige) är ett idrottsförbund som organiserar idrott för personer med rörelsenedsättning, synnedsättning samt intellektuell funktionsnedsättning inom 14 olika idrotter. Förbundet arbetar för att skapa bättre förutsättningar för idrott för personer med funktionsnedsättning, ofta genom utvecklingsarbeten med andra organisationer, myndigheter och aktörer inom näringslivet. Det finns generellt sett en hel del hinder när det gäller idrottande för personer med funktionsnedsättning. Ett ofta återkommande problem är bristande tillgänglighet på idrottsanläggningar och i träningslokaler. Parasport Sverige har tagit fram en manual för att höja kunskapen om tillgänglighet och därmed bidra till att skapa bättre förutsättningar för att alla ska kunna idrotta och leva ett aktivt liv. Denna manual är en handledning för de som vill öka sin kunskap inom området tillgänglighet och universell utformning.⁷

Studien från Parasport Sverige⁸ visar på en rad brister i skolan inom olika områden. Det finns stora brister i den fysiska tillgängligheten i skolan, både i inomhus- och utomhusmiljön. Förutom svårigheter att ta sig runt och fram i skolans alla lokaler, så påverkas även den sociala tillgängligheten för eleverna. Som tidigare nämnts läggs grunden för ett fysiskt aktivt liv ofta i tidig ålder. En av de viktigaste arenorna för att skapa goda förutsättningar för tidig fysisk aktivitet är just skolan. Om individen inte har möjlighet att delta fullt ut i samtliga ämnen som undervisas, och inte heller kan delta i lek och det sociala samspelet på rasterna med andra barn, kan det få stor påverkan på individens fortsatta utveckling. Bland annat påverkas förhållningsättet till fysisk aktivitet. Att främja rörelseglädjen är därför en mycket viktig aspekt redan i förskolans- och skolans lekmiljöer.

Genom att generellt förbättra användbarheten och tillgängligheten på fysiska platser kan man få bort vissa hinder för hälsofrämjande aktiviteter. Trösklarna sänks för att fler ska komma i rörelse och välkomnas till lek, rörelse och motion.

I kultur- och fritidsförvaltningens anläggnings- och lokalbehovsanalys (behandlades på kultur- och fritidsnämnden 2021-08-30 §50), vilken utgör underlag till kommunens anläggnings- och lokalförsörjningsplan tar förvaltningen upp behov av ytor för spontanaktiviteter. Det tas också upp att en utgångspunkt är samverkan med andra aktörer för en hög nyttjandegrad.

Att introduceras till fysisk aktivitet i tidig ålder är viktigt. En av de viktigaste arenorna för att skapa goda förutsättningar för tidig fysisk aktivitet är just skolan. Grunden för vad ett barn lär sig, gillar och blir bra på läggs till stor utsträckning i skolan. Det är i skolan barn och unga får prova nya saker, utmanas och utvecklas.⁹ Att främja rörelseglädjen är därför en mycket viktig aspekt redan i förskolans och skolans lekmiljöer.¹⁰

⁶ Förutsättningar för personer med en funktionsnedsättning att nå ett aktivt och självständigt liv, Parasport Sverige, s 17

⁷ <https://www.parasport.se/globalassets/svenska-parasportforbundet-och-sveriges-paralympiska-kommitte-svenska-parasportforbundet/dokument/projekt/manual-for-tillganglighet.pdf>

⁸ Förutsättningar för personer med en funktionsnedsättning att nå ett aktivt och självständigt liv, Parasport Sverige, s. 17

⁹ Förutsättningar för personer med en funktionsnedsättning att nå ett aktivt och självständigt liv, Parasport Sverige, s 13

Även MUCF visar i sin fokusrapport om unga med funktionsnedsättning att elever i särskolan i lägre grad är aktiva i idrottsföreningar än övriga ungdomar. 32 Rapporten visar på flera hinder till idrottande, bland annat möjligheten för eleverna att ta sig till en aktivitet, att föräldrar till dessa elever inte själva kan stimulera till rörelse eller att det saknas ledsagare eller personlig assistent.¹¹

Ett led för att tillgängliggöra och ta bort hinder är att när kommunen planerar för att bygga ut skolor och andra anläggningar behöver även funktionsnedsattas behov beaktas. Därför bör idrottsanläggning och spontanytor både inom- och utomhus för personer med funktionsnedsättning finnas med i planeringen av nya skolor och i anslutning till skola/särskola.

1.2 Koppling till kommunens mål och särskilda uppdrag

Målområdet: Tyresö kommun levererar bra välfärdstjänster som skapar goda livsvillkor-här finns plats för alla

Kultur- och fritidsnämndens mål: Tyresöborna erbjuds verksamheter som främjar psykisk och fysisk hälsa.

Genom att erbjuda platser för rörelse främjas hälsa och är ett viktigt inslag i fritidslivets strävan mot målet om goda livsvillkor för alla. Kultur- och fritidsnämnden vill skapa trygga, tillgängliga och attraktiva mötesplatser. Att erbjuda idrotts- och spontanläggningar speciellt anpassade för personer med funktionsnedsättning stimulerar till rörelse för en grupp som inte utövar fysisk aktivitet i lika stor utsträckning som andra. Spontanytor för denna grupp stärker helhetstänket kring folkhälsa. Vi vet idag att deltagande i rörelsebaserad träning stärker både psykisk och fysisk hälsa.

Särskilda uppdrag

I kommunplanen ges ett uppdrag om att fler tyresöbor ska ta del av Tyresös kultur och föreningsliv. Behovet av idrotts- och spontanläggningar för funktionsnedsatta är en del i genomförandet av det uppdraget.

I tillgänglighetsplanen finns följande mål: Kommunen ska göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att delta i kultur- och fritidsverksamhet för att utveckla sina intressen och förmågor. Behovet av spontanytor och utomhusmiljöer för funktionsnedsatta kopplar till tillgänglighetsplanen.

¹⁰ Förutsättningar för personer med en funktionsnedsättning att nå ett aktivt och självständigt liv, Parasport Sverige, s. 17

¹¹ MUCF, 2017, s. 37

Behovsanalys

Arbetsnamn: Spontanyta för funktionsneds.

Författare: Susanne Svidén

Datum: 2020-10-18

Sida: 5 (5)

2 Vad är den förväntade nyttan?

Nytta	Typ av nytta E/K	För vem/vilka	Uppskattad nytta i kronor eller förväntad nytta i kvalitet
Bättre möjligheter till fysisk aktivitet	K	Främst barn och unga med funktionsnedsättning	Bättre hälsa i målgruppen
Tillgängligt utbud	K	Personer med funktionsnedsättning	Fysisk aktivitet för fler
Samnyttja lokaler och ytor	E	Samverkan inom kommunen	Bättre utnyttjande av lokaler mellan skolan och fritid
Möjlighet för parasport	K	Föreningslivets möjligheter att erbjuda verksamhet för personer med funktionsnedsättning	Varierat och tillgänglighet utbud

3 Vad blir konsekvenserna om inget görs?

Om ingen spontanplats för idrotts- och fritidsaktiviteter anläggs får Tyresö ett sämre utbud av möjligheter för unga med funktionsnedsättning att utöva en fysisk aktivitet.

4 Kontaktuppgifter

Namn	Enhet och roll	E-post	Telefon
Susanne Svidén	Kultur, friluft och föreningsstöd. Fritidssamordnare	Susanne.sviden@tyreso.se	08 578 291 03
Inger Lundin	Kultur- och fritidsförvaltningen Förvaltningschef	Inger.lundin@tyreso.se	08 578 297 63